

Dnr 2012/SN 0139 006

Justitiedepartementet

Yttrande gällande betänkandet "Nya påföljder (SOU 2012:34)"

Kort bakgrund, Tyresömodellen

Tyresös modell gällande ungdomstjänst inleddes i februari år 2004. Syftet med modellen var att utveckla metoder i arbetet med ungdomar med fokus på kriminalitet och utanförskap. Metoden vilar på en teoretisk grund som utgår från ett kognitivt och systemteoretiskt arbetssätt.

Tyresömodellen kan beskrivas som ett komplext program som involverar och täcker flera samhällsvetenskapliga discipliners problemområden, dels kriminologi och socialt arbete där den senare kan betecknas som flervetenskaplig till sin karaktär.

Modellen består av följande hörnstenar:

- en tydlig struktur i form av ett strukturerat och obligatoriskt påverkansprogram för den unge. Programmet som har fokus på det kriminella beteendet, involverar även den unges ansvariga vårdnadshavare samt andra viktiga personer i den unges nätverk.
- meningsfullt arbete för den unge inom en frivillig organisation/verksamhet som är kopplad till närsamhället. Även kommunala arbetsplatser är aktuella.
- en referensgrupp bestående av företrädare för tingsrätten, åklagarmyndigheten, polisen, universitetet, kommunpolitiker samt

personal från socialtjänsten. Referensgruppen var aktiv i ett inledningsskede, under de första två åren då modellen formades.

Tyresö kommun har sedan den 1 februari 2004 hanterat drygt 120 ungdomar som har genomgått modellen med gott resultat.

Ställningstagande till förslagen i betänkandet

Den särskilt anordnade verksamheten bör vara mer enhetlig (sidan 470, 24.4.6)

Tyresö kommun tillstyrker utredningens förslag att Socialstyrelsen ska ha det nationella ansvaret för att samordna kompetens- och metodutvecklingsarbetet, samt att verka för en större enhetlighet när det gäller innehållet i den ”särskilt anordnade verksamheten”, det s.k. påverkansprogrammet. I uppdraget ska det även ingå att sprida allmän information och kunskap när det gäller innehåll och kvalitet.

Tyresö kommun tillstyrker även att det nationella ansvaret tydligt ska framgå av socialtjänstlagen. Detta för att arbetet med unga lagöverträdare ska vara rättssäkert och att alla ska vara lika inför lagen.

Kontaktskyldighet för unga (sidan 723, 27.7.6)

Den som döms till kontaktskyldighet för unga, ska åläggas skyldighet att hålla kontakt med en särskild utsedd kontaktperson. Tyresö kommun tillstyrker att påföljden kontaktskyldighet för unga kan dömas ut oberoende av den unges vilja.

Tyresö kommuns bedömning när det gäller tidens omfattning, där utredningen föreslår två till sex månader, är att den är för kort. Vår erfarenhet visar att ungdomar behöver längre tid för att våga lita på och etablera en hållbar och tillitsfull kontakt med vuxna. Vår erfarenhet visar även att den unges vårdnadshavare, samt övriga personer inom den unges nätverk, har en centralt viktig roll för att bästa möjliga resultat ska kunna uppnås.

Ungdomsövervakning (sidan 653 och 661, 27.7.4 och 27.7.5)

Tyresö kommun tillstyrker utredningens förslag att införa en ny ungdomspåföljd kallad ungdomsövervakning. Viktigt att beakta vid ett införande av påföljden ungdomsövervakning är dock att ansvarsfördelningen mellan Statens institutionsstyrelse (SIS) och kommunen tydligt framgår.

Då socialnämnden är ytterst ansvarig för den unge, är det av största vikt att samarbetet med SIS fungerar tillfredställande. Budgetansvaret ska vara tydligt reglerat, så att inga tveksamheter uppstår om vem som bär det ekonomiska ansvaret för den unge. Tyresö kommuns förslag är att SIS, dvs. staten, ska ha det ekonomiska ansvaret för påföljden.

Tyresö kommuns erfarenhet visar att det är av största vikt att den unge, samt dennes vårdnadshavare, ges tydliga förutsättningar och regler inför att den aktuella påföljden inleds. Slutsatsen är att den unges vårdnadshavare har en avgörande betydelse för att uppsatta mål ska nås.

Inom Tyresömodellen tillämpas mentorskap, en viktig vuxen person som familjen utser och som oftast finns inom familjens egna nätverk. Mentorn fungerar som ett stöd för den unge under hela processen. Mentorns uppgift är bland annat att se till att den unge infinder sig till inbokade möten på socialtjänsten samt att närvara vid samtalen inom påverkansprogrammet. Mentorn ska dessutom efter samtalet fånga upp frågeställningar som uppkommit under samtalet och som ungdomen behöver diskutera ytterligare.

Mentorernas insatser inom Tyresömodellen sker på ideell grund. Vid vissa tillfällen, då bedömningen är att den unge ska träffa socialtjänsten enskilt, är mentorns uppgift att följa med till socialtjänsten och vänta på den unge i väntrummet.

Tyresö kommuns erfarenhet visar, att mentorskapet inom modellen är tillräcklig och avgörande för att ungdomen ska infinna sig och fullfölja den uppgjorda planeringen.

Varningsstraff (sidan 507, 25.6)

Om den unge är under 18 år, sedan tidigare är ostraffad, och begår ett brott där påföljden skulle leda till ett lågt bötesstraff, föreslår utredningen ett varningsstraff.

När det gäller införandet av påföljden varningsstraff tillstyrker Tyresö kommun utredningens förslag att den unge personligen ska infinna sig i domstolen då varningsstraffet meddelas. Tyresö kommun vill dock komplettera förslaget med att även den unges vårdnadshavare ska närvara vid domstolen. Annars är det, enligt kommunens bedömning, verkningslöst att föreslå en sådan påföljd. Vår erfarenhet visar att den unges vårdnadshavare, och ibland övriga nätverk, har en avgörande roll för om påföljden kommer att genomföras på ett tillfredställande sätt eller ej.